

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Університет Коменського у Братиславі
Дангаринський державний університет
Костанайський соціально-технічний університет імені академіка Зулхарнай Алдамжар
Китайсько-українська асоціація сприяння розвитку освіти та науки
ПЗВО «Київський міжнародний університет»
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка**

ХІІ ГЛУХІВСЬКІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ – 2022

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУК

**Матеріали
міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
молодих учених і студентів**

7-8 грудня 2022 р.

**Глухів
2022**

УДК 303+009

Г 55

Глухівські читання - 2022. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : Збірник матеріалів XII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. А.С. Полякова. - Глухів, 2022. - 593 с. URL :

<http://new.gnpu.edu.ua/uk/nauka/naukove-tovarystvo-studentiv-aspirantiv-doktorantiv-ta-molodykh-vchenykh.html>

Редколегія випуску:

Полякова А.С. — кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін, голова Ради Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Члени редколегії:

Плугіна А.П. — доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки і психології початкової освіти, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Члени оргкомітету:

Дмитренко А.П. — доктор філософії, старший викладач кафедри теорії і методики дошкільної освіти, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Маринченко І.В. — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Мінченко М. В. — аспірантка кафедри історії, правознавства та методики навчання, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Вовк Б.І. — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Гречаник Н.І. — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Підсосонна О.В. — аспірантка кафедри теорії і методики початкової освіти, заступник голови наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського НПУ ім. О.Довженка (протокол N5 від 30.11.22 р.)

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірці.

рівень викладання навчального матеріалу обов'язково поєднується зі створенням в класі атмосфери поваги, довіри та толерантності, що дозволяє кожній дитині повірити у свої власні сили та по-справжньому розкрити свої здібності.

Розвиваючи діалогічне мовлення учнів початкової школи необхідно враховувати вікові та особистісні фактори, а також пам'ятати, що в основі виникнення та стимулювання мовлення лежить мотивація, тобто намір мовця вступити в спілкування. Для того, щоб ця мотивація виникла в ході навчання, необхідно створити мовленнєву ситуацію. У процесі розвитку діалогічного мовлення учнів на основі прийомів групової взаємодії акцентування робиться на спостереженні мовного матеріалу, театралізації та постановці, навчально-рольових іграх тощо. З аналізу науково-методичної літератури можна зробити висновок про найбільш оптимальні методи розвитку діалогічного мовлення для учнів початкових класів в умовах групової взаємодії [1, с. 21].

Особливу увагу слід звернути на інтерактивні імітаційні методи, які дуже добре сприяють активізації мовленнєвої діяльності, а також здатні сприяти застосуванню дитиною типів висловлювань.

Отже, варто зробити такий висновок: діалогічне мовлення відіграє важливу роль в процесі вивчення української мови учнями молодшого шкільного віку. Воно сприяє появі вербального стимулу, що активізує процес навчання і засвоєння лексичного та граматичного матеріалу. На уроках української мови значну увагу слід приділяти саме розвитку діалогічного мовлення учнів. Найкращий розвиток відбувається саме у процесі групової взаємодії, коли діти можуть спілкуватися один з одним з означених проблем та питань.

Література:

1. Власенко О. В. Розвиток діалогічного мовлення молодших школярів. *Управління школою*. 2005. № 22–24, серпень. С. 21–22.
2. Гончаренко С. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волин. обереги, 2011. 519 с.
3. Зимильдінова А., Філь Г. Діалог як форма усного мовлення учнів початкових класів. *Початкова школа*. 2014. № 3. С. 37–39.
4. Мартіна О. Діалогічне мовлення як засіб формування комунікативної компетентності учнів початкових класів. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2019. № 27. С. 375–380.
5. Кірик М. Ю., Данилова Л. І. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Львів: Світ, 2019. 136 с.
6. Палихата, Е. Взаємозв'язок між монологічним і діалогічним мовленням на уроках вивчення рідної. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. Педагогіка. 2006. № 4. С. 107–112.

Медведєва С. А.

здобувачка 512по групи
психолого-педагогічного факультету
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Науковий керівник – викладач I категорії Лонська І. О.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

В умовах сучасної школи, коли центром навчальної діяльності є діти, а головним завданням кожного вчителя – формування гармонійної всебічно розвиненої особистості, усе більше педагогів стикаються з тим, що важко викликати в учнів інтерес до навчання,

оскільки вони мають велику кількість можливостей в отримати інформацію з різних інтернет джерел. Докорінної зміни сьогодні потребує сам процес навчання, а також його форма та підхід викладу. Найцікавішим на часі вважається інтерактивний метод навчання.

«Інтерактив – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, з комп'ютером) або ким-небудь (з людиною). Отже, інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія вчителя та учня» [2, с. 7].

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної взаємодії всіх учнів, процес базується на співпраці, взаємонавчанні учитель-діти. При цьому вчитель і учень – рівноправні суб'єкти навчання.

Інтерактивне навчання має такі характеристики: взаємодія тих, хто навчається; діалог; діяльність; опора на свій суб'єктивний досвід; комфортні умови навчання; знання, набуті спільними зусиллями; контроль та оцінка; взаємооцінка та взаємоконтроль.

Тобто вчитель визначає напрямок, контролює час і послідовність виконання наміченого плану, дає поради та допомогу. У свою чергу, учні взаємодіють один з одним під час цих уроків, а педагоги гарантують, що їхні зусилля приводять до позитивних результатів. Саме використовуючи інтерактивні технології, учні вчаться шукати інформацію, систематизувати та узагальнювати її.

Інтерактивність (або відкритість до спілкування) сьогодні стає найактуальнішою. Випускник Нової української школи сьогодні – це перш за все творча особистість із величезним потенціалом для саморозвитку та самореалізації. Ці цілі практично неможливо досягти без використання педагогічних методів, які дають змогу дітям брати активну участь у навчальному процесі. Це можливо лише при застосуванні сучасних інтерактивних технологій навчання.

Л. Акпинар наголошує, що упродовж усього процесу інтерактивного навчання викладач не надає «готових знань», учитель лише керує навчальним процесом, спонукаючи учнів до самостійного пошуку вирішення тієї чи іншої освітньої проблеми. Завдання вчителя – розбудити в учнів власну ініціативу, активність, тому викладач виступає у ролі помічника або консультанта, а при потребі – як одне з джерел інформації [1, с. 43-44].

Це означає, що здобувачі освіти засвоюють усі рівні знань і в класі збільшується кількість дітей, які свідомо засвоюють матеріал. Вони займають активну позицію щодо засвоєння знань, і їх інтерес до отримання знань зростає.

Не менш важливим аспектом інтерактивного навчання є відчуття приналежності до групи, яке може змусити вразливих і невпевнених учнів почуватися в безпеці. Коли діти навчаються разом, вони відчують значну емоційну та інтелектуальну підтримку, що дозволяє їм вийти за межі свого поточного рівня знань і навичок. Отже, такі уроки створюють ситуацію успіху.

Застосування інтерактивного навчання відбувається через використання позитивних форм для організації навчальної діяльності для учнів, інтерактивних ігор і методів, які сприяють засвоєнню навичок дискусії.

Найбільш часто використовуються: для фронтальної форми роботи прийоми: «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Ажурна пилка», «Незакінчене речення»; форми співпраці: робота в парах («Віч-на-віч», «Сам-на-сам»), групова робота, «Акваріум», рольова гра, «Драматизація»; техніки навчання, що обговорюються: методи «Прес», «Займи позицію».

Я. Цивенко наголошує на тому, що на уроках із використанням інтерактивних технологій необхідно дотримуватися певної структури. Як правило, структура таких занять складається з п'яти основних елементів:

- а) мотивація (не більш як 5 % часу заняття);

б) оголошення, виклад теми та очікуваних навчальних результатів (не більш як 5 % часу заняття);

в) надання необхідної інформації (10-15 % часу);

г) інтерактивна вправа – центральна частина заняття (45- 60 % часу на уроці);

д) підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку (до 20 % часу) [4, с. 39].

Спостерігаючи за роботою учнів на уроці, можна побачити, що психологічна атмосфера в класі змінилася в процесі всього періоду використання даної технології. Під час такого уроку формуються нові стосунки, в яких учитель і учень виступають партнерами в досягненні однієї мети, кожен з яких має зробити свій внесок. У цьому випадку учні почуваються успішними.

Згідно з визначенням О. Савченко, метод навчання розуміємо як спосіб досягнення навчальної мети, систему послідовних, взаємозалежних дій учителів й учнів, які забезпечують засвоєння змісту освіти [3, с. 402].

Отже, інтерактивні технології – це спосіб досягнення освітніх цілей шляхом побудови діалогів, у яких відбувається взаємодія всіх учасників навчально-виховного процесу. При використанні інтерактивних методів навчання вчитель і учні перебувають у безперервній, активно-пошуковій та ефективній взаємодії. На таких уроках діти моделюють життєві та виробничі сценарії та разом вирішують проблеми на основі аналізу обставин та відповідних ситуацій.

Одним із найпоширеніших методів у програмі початкової школи є сюжетно-рольові ігри. Так як гра пробуджує в учнів інтерес до навчання, тому ігри є домінуючим видом діяльності дітей дошкільного віку, а також ефективні для дітей молодшого шкільного віку.

У рольових іграх учасникам пропонується «зіграти» іншу людину або «розіграти» проблемну ситуацію в неформальній, але максимально реалістичній формі. Такі ігри сприяють розвитку навичок критичного мислення, комунікативних навичок, уміння формулювати різні варіанти поведінки в проблемних ситуаціях, сприяють розумінню позиції інших людей, формуванню ідей для самостійного вирішення проблем.

Серед інтерактивних методів також слід виділити такий метод, як «мозковий штурм», який сприяє розвитку творчого потенціалу учнів, виховує вміння працювати в команді, аналізувати ситуацію, генерувати ідеї та знаходити правильний шлях вирішення проблем у стислі терміни. Структурно метод простий і складається з двох етапів: на першому пропонуються ідеї вирішення проблем, а на другому етапі їх конкретизують, розвивають і вдосконалюють.

«Мозковий штурм» має багато інших назв. Серед них: «Фабрика ідей», «Ярмарок ідей», «Серія нових ідей», «Конференція ідей» тощо. «Мозковий штурм» інколи називають технікою групового творчого мислення (Є. Вітковський).

Використання інтерактивних технологій у учнів розвиває особистісну рефлексію та комунікативні навички; активує діяльність у навчальному процесі; спонукає до прийняття моральності норм та правил спільної діяльності; розвиває пізнавальну діяльність.

Інтерактивний метод навчання формує низку цікавих, раніше незнайомих правил для учнів початкової школи. Наприклад, кожна думка має значення; не бійтеся говорити; ми всі партнери; ми обговорюємо те, що сказано, а не кого обговорюємо; думайте, формулюйте, висловлюйте; висловлюйте лише обґрунтовані докази; умій погоджуватися і не погоджуватися тощо.

Також інтерактивні уроки унікальні ще й тим, що поєднують два типи уроків: узагальнення та систематизації, контролю та корекції знань і вмінь учнів. Поєднання цих двох типів уроків посилює їх навчальні функції, допомагає учням оволодіти знаннями на всіх рівнях (знання, розуміння, застосування, аналіз, узагальнення, оцінка), виховує мовну культуру, ініціативу та впевненість учнів у своїх силах.

Проведення таких занять є одним із способів створити таку атмосферу в класі, яка б найкраще сприяла б співпраці, розумінню та доброзичливості, а також дозволяла б дійсно реалізувати особистісно орієнтоване навчання.

Досвід показує, що використання інтерактивних технологій навчання дає можливість шукати нові форми і методи роботи, самореалізуватися, учитися разом з учнями.

Особисто для мене результатом такого заняття є зростання інтересу, зацікавленості учнів, відчуття, що змінилося ставлення учнів до вчителя, змінилася атмосфера в класі. Це може стати додатковою мотивацією до використання інтерактивних технологій.

Мій досвід роботи з впровадження інтерактивних технологій навчання показує, що кожен метод роботи має свої сильні сторони, цілі та обмеження.

Під час упровадження інтерактивного методу виникають типові проблеми, з якими стикається велика кількість учнів. Одна із проблем та, що учень зазвичай не має власної думки, а навіть якщо і має, то боїться її відкрито висловити перед класом.

Діти молодшого шкільного віку часто не вміють слухати інших і об'єктивно оцінювати їхні думки та рішення. Учні не готові змінювати свої погляди чи йти на компроміс під час дискусій. Їм важко бути мобільними, змінювати обстановку, методи роботи. Нерідко тут виникають труднощі й у малих групах: лідер намагається «тягнути» групу, а слабші учні одразу стають пасивними.

При вмілому використанні інтерактивні методи навчання дозволяють усім учням класу залучитися до роботи, що сприяє формуванню соціально важливих навичок командної роботи, взаємодії з колективом, навичок ведення або підтримки дискусій, обговорення запропонованих тем.

Таким чином, інтерактивні технології в початковій школі активізують творчу та самостійну діяльність учнів, залучаючи до плідного робочого процесу дітей, які не часто проявляють активність на традиційних уроках. Застосування інтерактивних технологій знімає нервову напругу, дає змогу змінити вид діяльності, переключити увагу на основну проблему, прищепити вміння та навички самостійного опрацювання інформації, розвинути вміння працювати в команді, слухати та поважати думки товаришів, формулювати та висловлювати свої думки. Діти привчаються до спостережливості, уважності, дослідження та пошуку. На таких заняттях діти охоплюють великий обсяг матеріалу, навчаючи і слухаючи інших дітей, вчать самі. У молодших школярів з'являється мотивація до навчання та формується спільна мета. Крім того, інтерактивна модель перетворює традиційний спосіб навчання на спілкування та активну взаємодію всіх учасників освітнього процесу.

Література:

1. Акпинар Л. Е. Інтерактивні технології навчання в початковій школі : Навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 288 с.
2. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок : інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник для студ. пед. фак. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
4. Цивенко Я. І. Використання інтерактивних технологій навчання на уроках математики (методичні рекомендації). Маріуполь ; Метінвест, 2014. 55 с.

Барко М. Ю.

*аспірант кафедри педагогіки і психології початкової освіти
ННІ Педагогіки і психології Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Пішун С. Г.*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ МУЗИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасний розвиток суспільства характеризується переходом новий етап, у якому важливу роль виконують нові інформаційні технології. Нині стрімко зростає їхній вплив, оскільки успішність національної економіки а також політики держави залежить від інтелектуального потенціалу нації, ефективності національної системи освіти, її здатності